

POSTANOWIENIE

Dnia 14 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący)

SSN Oktawian Nawrot (sprawozdawca)

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi Z. G.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie o sygn. II S [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 14 czerwca 2019 r.,

postanawia:

- 1. skargę Z.G. w zakresie przewlekłości postępowania Sądu Apelacyjnego w [...] w sprawie II S [...] pozostawić bez rozpoznania;**
- 2. uznać się za niewłaściwy do rozpoznania skargi w części odnoszącej się do postępowania prowadzonego przed Sądem Rejonowym w K. (sygn. akt IV Kp [...]) i Sądem Okręgowym w K. (sygn. akt VI S [...]) i przekazać sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w [...] jako właściwemu do jej rozpoznania;**
- 3. zwolnić skarżącego od wydatków niniejszego postępowania, obciążając nimi Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

W dniu 19 kwietnia 2019 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła skarga Z. G. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez prokuraturę i postępowaniu sądowym

bez nieuzasadnionej zwłoki, datowana na dzień 15 marca 2019 r. Skarga obejmowała postępowania w sprawach prowadzonych przez Komisariat Policji w K. (PZ [...]), Prokuraturę Rejonową w K. (3 Ds. [...], obecnie 3 Ds [...]), Sąd Rejonowy w K. (IV Kp [...]), Sąd Okręgowy w K. (VI S [...]) oraz Sąd Apelacyjny w [...] (II S [...]). Z. G. wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania prokuratorskiego i sądowego;
2. zasądzenie na rzecz skarżącego kwoty 20.000 zł.

W uzasadnieniu skargi Z. G. podniósł, że 12 lutego 2019 r. przesłał do Sądu Apelacyjnego w [...] skargę na przewlekłość postępowania w sprawach prowadzonych przez Komisariat Policji w K. (PZ [...]), Prokuraturę Rejonową w K. (3 Ds. [...], obecnie 3 Ds [...], oraz 3 Ds [...]), Sąd Rejonowy w K. (IV Kp [...]), Sąd Okręgowy w K. (VI S [...]). Dnia 26 marca 2019 r. Sąd Apelacyjny w [...] postawił pozostawić skargę bez rozpoznania. W opinii Z. G. Sąd Apelacyjny ograniczając się wyłącznie do oceny postępowania prowadzonego przed Sądem Okręgowym w sprawie o sygn. akt. VI S [...] naruszył prawo, gdyż zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym poprowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1259 ze zm. - dalej jako „ustawa o skardze”) „dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi” (k. 2). Stosownie do powyższego skarżący - w jego własnej opinii - ma prawo złożyć skargę na całe postępowanie, ponieważ nie składa skargi tylko i wyłącznie na postępowanie prowadzone przed Sądem Okręgowym. Jednocześnie skarżący zarzucił art. 4 ustawy o skardze sprzeczność z jej art. 2 ust. 2 „ponieważ warunkuje, jaki sąd jest uprawniony do rozpatrzenia skargi” (k. 5).

Następnie Z. G. szeroko przedstawił uzasadnienie skargi na przewlekłość wniesionej do Sądu Apelacyjnego w [...], jak i stanowisko Sądu Apelacyjnego w [...], który postanowił pozostawić ją bez rozpoznania.

W zakończeniu uzasadnienia Z. G. zawarł wniosek o zwolnienie z opłaty od skargi ze względu na trudną sytuację materialną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 4 ust. 2 ustawy o skardze stanowi, że Sąd Najwyższy właściwy jest do rozpoznania skargi dotyczącej przewlekłości postępowania przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym. Jeśli skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed sądem rejonowym i sądem okręgowym - właściwy do jej rozpoznania w całości jest sąd apelacyjny (art. 4 ust. 1a ustawy o skardze). Jeżeli zaś skarga dotyczy przewlekłości postępowania przygotowawczego, właściwy do jej rozpoznania jest sąd przełożony nad sądem, który byłby właściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy (art. 4 ust. 5 ustawy o skardze). Przyjęty przez polskiego ustawodawcę model rozpoznawania skarg na przewlekłość odpowiada standardom Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 - dalej jako „Konwencja”), w szczególności po nowelizacjach, na które zwraca uwagę skarżący.

Wprowadzona ustawą z dnia 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r., poz. 2103) zmiana w ustawie o skardze, polegająca na nadaniu art. 2 ust. 2 brzmienia: „2. Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania”, miała na celu zobowiązanie sądów oceniających, czy w sprawie doszło do przewlekłości

postępowania, do uwzględnienia łącznego dotychczasowego czasu postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona (Sejm RP VIII kadencji, druk nr 851). Jednocześnie ustawodawca nie tylko nie usunął kwestionowanych przez skarżącego przepisów art. 4, lecz je rozwinął. Zasadnicza z punktu widzenia skargi zmiana art. 4 wprowadzona bowiem została ustawą z dnia 20 lutego 2009 r. o zmianie ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z 2009 r. Nr 61, poz. 498). Jak podkreślił projektodawca: „dotychczasowa praktyka stosowania ustawy ujawniła problem jedynie fragmentarycznego badania przez sądy toku postępowania w danej sprawie. W sytuacji bowiem, gdy skarga obejmuje zarówno postępowanie przed sądem pierwszej, jak i drugiej instancji, dochodzi do oddzielnego badania każdego z etapów postępowania przez różne sądy. I tak np. w sytuacji, gdy skarga dotyczy zarówno postępowania przed sądem rejonowym, jak i okręgowym, skarga w zakresie dotyczącym postępowania przed sądem rejonowym jest przekazywana do rozpoznania sądowi okręgowemu jako sądowi przełożonemu, zaś skarga w zakresie dotyczącym postępowania przed sądem okręgowym jest rozpoznawana przez sąd apelacyjny. Taka praktyka sądów jest niezgodna z celem ustawy, którym (...) była realizacja wyrażonej w art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasady, że «każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd» oraz określonego w art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności obowiązku rozpatrzenia sprawy przez organy sądowe w «rozsądnym terminie». Należy przy tym zauważyć, że w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu za «sprawę» uznaje się różne etapy postępowania sądowego, o ile zmierzają one do uregulowania określonych praw skarżącego. W związku z powyższym sąd, rozpatrując skargę na przewlekłość, powinien przeanalizować całość postępowania w sprawie. Projekt przyjmuje zatem, że jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed sądem rejonowym i sądem okręgowym - właściwy do jej rozpoznania w całości jest sąd apelacyjny. Jeżeli zaś skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed sądem okręgowym i sądem apelacyjnym - właściwy do jej rozpoznania w całości

jest sąd apelacyjny”. Stanowisko to potwierdził także Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2013 r. (III SPZP 1/13). Wbrew twierdzeniu skarżącego nie ma więc podstaw do stwierdzenia sprzeczności pomiędzy art. 2 ust. 2 a art. 4 ustawy o skardze.

Sąd Najwyższy zwraca ponadto skarżącemu uwagę, że czym innym jest postępowanie „w sprawie”, a czym innym postępowanie incydentalne, które toczyło się przed sądem apelacyjnym. Odwołując się do przywoływanego przez skarżącego standardu strasburskiego wskazać należy, że ocenie w zakresie naruszenia prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie podlega sprawność postępowania w odniesieniu do „zasadności oskarżenia w sprawie karnej” lub „w przedmiocie sporu odnośnie do praw o charakterze cywilnym” (art. 6 ust. 1 Konwencji).

Sąd Najwyższy zważył ponadto, że instytucja skargi na przewlekłość - analogicznie do postanowień Konwencji - nie obejmuje wszystkich rodzajów postępowań. Przeciwnie, art. 3 ustawy o skardze zawiera zamknięty katalog postępowań, w których stronom przysługuje uprawnienie do wniesienia skargi na przewlekłość. W katalogu tym nie zostało uwzględnione postępowanie w przedmiocie naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, a ograniczając skargę do postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...], uznać należy, że wniesiona do Sądu Najwyższego skarga dotyczy takiego właśnie postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2017 r., WSP 2/16; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2017 r., WSP 1/17; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2018 r., KSP 21/17; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2018 r., I NSP 19/18; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2018 r., I NSP 39/18). Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przepisy o skardze na przewlekłość nie przewidują odrębnej skargi na przewlekłość postępowania incydentalnego (tak Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 6 lutego 2018 r., WSP 2/17 oraz z dnia 29 listopada 2018 r., I NSP 39/18). Pogląd ten koresponduje ze stanowiskiem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. np. decyzja z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie Schreiber i Boetsch przeciwko Francji, skarga nr 58751/00).

Sąd Najwyższy zwraca ponadto uwagę, że skarżący wniósł skargę na przewlekłość bezpośrednio do Sądu Najwyższego, z pominięciem zasad wnoszenia skargi, określonych w art. 5 ust. 2 ustawy o skardze. Skarżący postępowanie to tłumaczy następująco: „Z związku z faktem, iż sędziowie sądu okręgowego rozpatrują skargi, które zgodnie z przepisami prawa ma obowiązek rozpatrzyć Sąd Apelacyjny Z. G. przesyła do Sądu Najwyższego bezpośrednio skargę z pominięciem sądu rejonowego i okręgowego oraz apelacyjnego. Sąd rejonowy i okręgowy i apelacyjny otrzyma skargę drogą mailową” (pisownia oryginalna). Abstrahując od trudności z rekonstrukcją związku przyczynowego stanowiącego przesłankę przytoczonego rozumowania, Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że ustawa o skardze na przewlekłość nie przewiduje wyjątków w powyższym zakresie.

Sąd Najwyższy zwraca również uwagę, że skargę o stwierdzenie, iż w postępowaniu, którego środek ten dotyczy, nastąpiła przewlekłość postępowania, wnosi się w toku postępowania w sprawie. Z akt sprawy jednoznacznie wynika, że postanowienie o pozostawieniu skargi bez rozpoznania Sąd Apelacyjny w [...] wydał w dniu 26 marca 2019 r. Z. G. wniesioną bezpośrednio do Sądu Najwyższego skargę na przewlekłość opatrzył datą 15 marca 2019 r., czyli wskazał dzień przed wydaniem postanowienia przez Sąd Apelacyjny, a zatem datę mieszczącą się w okresie, w którym toczyło się postępowanie. Dla Sądu Najwyższego oczywiste jednak jest, że skarga na przewlekłość sporządzona została po zakończeniu postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...]. W skardze wniesionej do Sądu Najwyższego Z. G. przytacza bowiem treść postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 26 marca 2019 r.

Biorąc powyższe pod uwagę, na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, Sąd Najwyższy w zakresie skargi na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie II S [...] orzekł jak w postanowieniu.

Stosownie do treści art. 4 ust. 1a Sąd Najwyższy uznał się za niewłaściwy do rozpoznania skargi w części odnoszącej się do postępowania prowadzonego przed Sądem Rejonowym w K. (IV Kp [...]) i Sądem Okręgowym w K. (VI S [...]) i zgodnie

z właściwością zdecydował o przekazaniu sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w [...]. Sprawa w zakresie skargi na przewlekłość postępowania Prokuratury, zgodnie z zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału I Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2019 r., wyłączona została do odrębnego postępowania (I NSP 51/19).

W oparciu o art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 634 k.p.k. i art. 8 ust. 2 ustawy o skardze Sąd Najwyższy zwolnił skarżącego z obowiązku poniesienia kosztów sądowych.

aw